

Rákóczi-könyvtár(ak)

Rákóczi Zsigmond (1544--1608) erdélyi fejedelem szerencsi könyveiről csak possessorbejegyzésekből, a patrónusi tevékenységére vonatkozó adatokból, ill. özvegye, Telegdy Borbála Nagysároson összeírt javainak jegyzékéből tájékozódhatunk. Fiai olvasmányairól lényegesen többet tudunk. A kat. ágon Rákóczi Pál (1596--1636) zborói és makovikai gyűjteményéről, a homonnai jezsuitákhoz került könyveiről, továbbá az árváinak gyámja, Máriássy Ferenc által Sárospatakra elküldött kötetekről van tudomásunk. Pál fia, →Rákóczi László a sebesi ferencesekre hagyta zborói és sárosi könyveinek jelentős részét. László leánya, →Rákóczi Erzsébet kistapolcsányi kis könyvtárának 1701-es összeírása maradt ránk. A ref. ágon Rákóczi György (1593--1648) kis regéci gyűjteménye mellett a korszak egyik legnagyobb könyvtáraként jellemezhető, kb. 2000 kötetes sárospatakinak a tartalmi összetételét ismerjük abból a töredék katalógusból, amely címében a fejedelem fiát, Rákóczi Zsigmondot (1622--1652) jelöli meg tulajdonosnak, de amely akkor készült, amikor az özvegy fejedelemasszony, →Lorántffy Zsuzsanna halála után a könyveket a →sárospataki református kollégium könyvtára örökölte meg. A bibliotéka ezután osztozott az iskola sorsában. A könyvek közül néhány a sárospataki →jezsuitákhoz, a rend feloszlatása után pedig a tokaji, majd a sátoraljaújhelyi →piaristákhoz került. A II. világháború után e köteteknek nyomuk veszett. A könyvtár azonban nagyobbrészt a menekülő sárospataki kollégiummal együtt költözött Gyulafehérvárra s onnan Marosvásárhelyre. Rövid időre visszatért Sárospatakra, majd Kassára vezetett a gyűjtemény kis részének az útja, és csak a Rákóczi-szabadságharc után került sor a kollégium könyvtára veszteségeinek felmérésére, a gyűjtemény újrendezésére. Ma már csupán 42 olyan kötet található Sárospatakon, amely biztosan a ~ része volt a 17. sz.-ban. II. Rákóczi György halála után az özvegy Báthory Zsófia rekonvertált kat.-sá, így fiuk, I. Rákóczi Ferenc is kat.-ként nőtt fel. II. Rákóczi Ferenc több mo.-i kastélyában tudunk kisebb könyvtárról. Sárospatakon és Munkácson is őrzött könyveket, de jelentősebb volt a vöröskői gyűjtemény. A kis könyvtár a magyar politizáló nemes hagyományos jogi és történeti olvasmányait tartalmazta (100 kötet). Ezzel szemben a fejedelem halála után Rodostóban összeírt könyvtár (112 mű 290 kötetben) a *Confessiones* írójának modern gyűjteménye, amelynek fő erőssége éppen a francia meditációs irodalom, ill. szinte valamennyi szakterület elméleti anyaga.

Irod.: *De Saussure Czézárnak II. Rákóczi Ferenc fejedelem udvari nemesének törökországi levelei és följegyzései*, kiad. Thaly Kálmán, Bp., 1909; Zolnai Béla, *II. Rákóczi Ferenc könyvtára*, Bp., 1926; Uő, *Rákóczi bécsújhelyi olvasmányai*, ItK, 59(1955); Szörényi László, *Rákóczi csehországi tanulóévei* [1980], in Uő, *Memoria Hungarorum*, Bp., 1996; Köpeczi Béla, *Döntés előtt. Az ifjú Rákóczi eszmei útja*, Bp., 1982; Adattár XVI--XVIII/13, II, 1992; Monok István, *A Rákóczi-család könyvtárai. 1588--1660*, Szeged, 1995 (A Kárpát-medence..., 1); Adattár XVI--XVIII/13, IV, 2009.

Monok István